

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง ทักษะเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของนักวิชาชีพ นักการเมือง และประชาชน เป็นการใช่วิธีวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Method) เพื่อทราบการรับรู้และความคิดเห็นของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้แก่ นักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ นักการเมือง และประชาชน

ประชากร

ประชากรที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ผู้ปฏิบัติงานในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ประชาชนผู้อ่านหนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน ที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2539

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดจำนวน 240 คน โดยแบ่งเป็นนักวิชาชีพ 80 คน นักการเมือง 60 คน และประชาชน 100 คน

ฝ่ายวิชาชีพประกอบด้วย ผู้สื่อข่าวสายการเมือง สายเศรษฐกิจ สายอาชญากรรม และสายบันเทิง รวมทั้งผู้ที่ทำหน้าที่ประจำกองบรรณาธิการในสำนักพิมพ์ สำหรับผู้สื่อข่าว จำนวน 50 คน ได้สุ่มเลือกตามความบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยผู้สื่อข่าวสายการเมือง ทำการสุ่มเลือกที่ทำเนียบรัฐบาล และรัฐสภา ส่วนผู้สื่อข่าวสายเศรษฐกิจ สายอาชญากรรม สายบันเทิง ได้สุ่มเลือกจากผู้ที่เขาทำงานในสำนักพิมพ์หนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ

ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่ประจำกองบรรณาธิการในสำนักพิมพ์นั้น ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีตำแหน่งเป็นบรรณาธิการ หัวหน้าข่าว และผู้เรียบเรียงข่าว (Rewriter) จากหนังสือพิมพ์ที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป โดยเป็นตัวแทนหนังสือพิมพ์ทั้งหมด จำนวน 10 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด มติชน แนวหน้า บ้านเมือง ผู้จัดการรายวัน เดอะเนชั่น สยามกีฬา วัฏจักร รวมอีก 30 คน

นักการเมือง จำนวน 60 คน ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 60 คน ซึ่งจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งตามสัดส่วน (Quota Sampling) จากพรรคการเมือง ดังนี้

- พรรคความหวังใหม่ 19 คน จากส.ส. 125 คน
- พรรคประชาธิปัตย์ 19 คน จากส.ส.123 คน
- พรรคชาติพัฒนา 8 คน จากส.ส.51 คน
- พรรคชาติไทย 6 คน จากส.ส. 38 คน
- พรรคกิจสังคม 3 คน จากส.ส. 21 คน
- พรรคประชากรไทย 3 คน จากส.ส. 18 คน
- พรรคเอกภาพ 1 คน จากส.ส. 8 คน
- พรรคเสรีธรรม 1 คน จากส.ส. 5 คน

สำหรับประชาชน ให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เลือกจากผู้อ่านหนังสือพิมพ์ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกตามความบังเอิญ โดยกระจายตามอาชีพ ได้แก่ กลุ่มข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว และกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน อาชีพละ 25 คน ในเขตชุมชนต่าง ๆ ซึ่งเป็นเขตที่มีประชากรหลากหลาย และกระจายมาก ดังนี้คือ อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ สามย่าน สีลม ราชดำเนิน

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจจะสุ่มเลือกจากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในเขตชุมชนนั้น ๆ เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ จะสุ่มเลือกจากสถานศึกษาในเขตชุมชนนั้น ๆ อย่างไรก็ตามการสุ่มตัวอย่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์ทุกกลุ่มอาชีพตามที่กำหนดไว้ จะสุ่มจากผู้ที่สัญจรตามเขตชุมชนที่ระบุไว้ด้วย

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น : สถานภาพที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ ได้แก่

- ความเป็นผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ คือ นักวิชาชีพ
- ความเป็นผู้ออกกฎหมายและกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ คือ นักการเมือง
- ความเป็นผู้บริโภค หรือผู้อ่านหนังสือพิมพ์ คือประชาชนทั่วไป

ตัวแปรตาม : ทักษะเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์

เครื่องมือในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม 1 ชุด ประกอบด้วย คำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิดที่มีตัวเลือก โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับลักษณะทางประชากร และพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการรับรู้ต่อแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ แบ่งเป็น 2 ขอบใหญ่ โดยขอแรก เป็นการวัดการรับรู้ต่อแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพของหนังสือพิมพ์โดยมีคำคู่รวม 15 คู่ แบ่งการรับรู้เป็น 7 ระดับ ตามวิธี Semantic Differential

ในข้อที่สอง วัดการรับรู้ถึงหลักการที่จำเป็นต่อการมีเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยหลักการทั้งสิ้น 18 หลักการ แบ่งการรับรู้เป็น 5 ระดับ ตามวิธี Likert Scale

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับทัศนคติต่อเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยคำถามทั้งสิ้น 30 ข้อ แบ่งทัศนคติเป็น 5 ระดับ ตามวิธี Likert Scale

แบบสอบถาม ได้สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐาน

(ดูรายละเอียดได้จากแบบสอบถาม ในภาคผนวก)

การทดสอบเครื่องมือ

แบบสอบถามที่สร้างเรียบร้อยแล้ว ได้ไปทดสอบกับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อทดสอบว่า คำถามแต่ละข้อ แต่ละตอนในแบบสอบถามสามารถสื่อความหมายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ และรูปแบบคำถามเหมาะสมหรือไม่ ยากหรือง่ายต่อการทำความเข้าใจ ก่อนที่จะแก้ไขให้แบบสอบถามสามารถวัดการรับรู้และทัศนคติต่อเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ได้จริง

ทั้งนี้ทดสอบค่าความเชื่อถือได้ Reliability (Internal Consistency) ของชุดคำถาม ด้วยค่า α โดยใช้สูตร Alpha Cronbach ได้ค่าความเชื่อถือได้ ของแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยว

กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของนักวิชาชีพ นักการเมืองและประชาชน เท่ากับ .9175 ส่วนที่ 2 หลักการที่จำเป็นต้องมีควบคู่กับเสรีภาพหนังสือพิมพ์เท่ากับ .8471 ส่วนที่ 3 ทศนคติเกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ เท่ากับ .4430 สำหรับค่าความน่าเชื่อถือได้ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .8141

สำหรับการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ได้ให้นักหนังสือพิมพ์ที่มีประสบการณ์ และนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล กระทำในช่วงเวลาดังแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2541 โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำแบบสอบถามไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างฝ่ายต่าง ๆ ตอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว นำมาลงรหัสข้อมูล เพื่อนำไปประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 1 ที่เกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาการ้อยละ

ข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 2 ที่เกี่ยวกับการรับรู้เรื่องเสรีภาพหนังสือพิมพ์ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ด้วยคะแนน 7 ระดับ เรียงจากตารางด้านซ้ายไปขวาตามลำดับดังนี้

+3	+2	+1	0	-1	-2	-3
----	----	----	---	----	----	----

จากนั้นรวบรวมคะแนนในแต่ละประเด็นของแต่ละฝ่าย มาหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เนื่องจากแต่ละประเด็นจะมีค่าคู่ซึ่งแสดงถึงทัศนคติต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในเชิงบวกและลบ โดยค่าที่แสดงถึงทัศนคติเชิงบวกจะอยู่ด้านซ้าย และค่าที่แสดงถึงทัศนคติเชิงลบอยู่ด้านขวา มีการแบ่งระดับทัศนคติตามคะแนนดังนี้

+3.00 ถึง +2.01 แสดงว่า มีทัศนคติเชิงบวกต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตามประเด็นนั้น ๆ ในระดับมาก

+2.00 ถึง +1.01 แสดงว่า มีทัศนคติเชิงบวกต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตามประเด็นนั้น ๆ ในระดับปานกลาง

+1.00 ถึง +0.01 แสดงว่า มีทัศนคติเชิงบวกต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตามประเด็นนั้น ๆ ในระดับค่อนข้างน้อย

0 แสดงว่ามีทัศนคติต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในประเด็นนั้น ๆ กำกั่งระหว่างเชิงบวกและเชิงลบ

-0.01 ถึง -1.00 แสดงว่า มีทัศนคติเชิงลบต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตามประเด็นนั้น ๆ ในระดับค่อนข้างน้อย

-1.01 ถึง -2.00 แสดงว่า มีทัศนคติเชิงลบต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตามประเด็นนั้น ๆ ในระดับปานกลาง

-2.01 ถึง -3.00 แสดงว่า มีทัศนคติเชิงลบต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ตามประเด็นนั้น ๆ ในระดับมาก

สำหรับข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับหลักการที่จำเป็นต่อการมีเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ โดยประเมินว่าหลักการข้อต่าง ๆ จำเป็นมากน้อยต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ ในระดับใด (จำเป็นมากที่สุด-จำเป็นมาก-จำเป็นปานกลาง-จำเป็นน้อย-ไม่จำเป็น) แล้วคำนวณหาค่าเฉลี่ยของแต่ละหลักการในแต่ละฝ่าย และนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบระหว่าง 3 ฝ่าย

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 3 ซึ่งวัดทัศนคติต่อเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ โดยคำถามข้อ 1-16 จะเป็นการทดสอบสมมุติฐานที่ว่า นักวิชาชีพ นักการเมือง และประชาชนมีทัศนะต่อเสรีภาพของหนังสือพิมพ์แตกต่างกัน

- ข้อ 1-9 จะทดสอบสมมุติฐานในส่วนที่เกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ที่สามารถสื่อสารหรือแสดงออกได้อย่างอิสระ ว่า กลุ่มนักวิชาชีพมีทัศนคติต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในเชิงบวก มากกว่ากลุ่มประชาชนและกลุ่มนักการเมือง
- ข้อ 10-16 จะทดสอบสมมุติฐานในส่วนที่เกี่ยวกับเสรีภาพที่จะรับรู้สารได้อย่างอิสระครบถ้วน และมีคุณภาพ ว่า กลุ่มประชาชนมีทัศนคติต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในเชิงบวก มากกว่ากลุ่มนักวิชาชีพและกลุ่มนักการเมือง

ทั้งนี้โดยนำคะแนนที่กำหนดไว้ตามตารางข้างล่างนี้ มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละฝ่าย แล้วมาทดสอบหาความแตกต่างด้วยการหาค่า ANOVA เปรียบเทียบความแตกต่างของ 3 ฝ่าย ทั้งแบ่งเป็นรายข้อ และเปรียบเทียบคะแนนรวม

สำหรับเกณฑ์การตีความหรืออธิบายความหมายข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามส่วนที่ 2 (ข้อ 2) และส่วนที่ 3 กำหนดการให้คะแนนดังนี้

1.00 - 1.50 = ระดับความจำเป็นน้อยที่สุด / ระดับความเห็นในเชิงบวกน้อยที่สุด

1.51 - 2.50 = ระดับความจำเป็นน้อย / ระดับความเห็นในเชิงบวกน้อย

2.51 - 3.50 = ระดับความจำเป็นปานกลาง / ระดับความเห็นในเชิงบวกปานกลาง

3.51 - 4.50 = ระดับความจำเป็นมาก / ระดับความเห็นในเชิงบวกมาก

4.51 - 5.00 = ระดับความจำเป็นมากที่สุด / ระดับความเห็นในเชิงบวกมากที่สุด

เนื่องจากค่าคะแนนมาก หมายความว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในเชิงบวกมาก ดังนั้น ส่วนที่ 3 จากคำถามข้อ 3-4,11-12 จึงกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

1.00 - 1.50 = ระดับความเห็นในเชิงบวกมากที่สุด

1.51 - 2.50 = ระดับความเห็นในเชิงบวกมาก

2.51 - 3.50 = ระดับความเห็นในเชิงบวกปานกลาง

3.51 - 4.50 = ระดับความเห็นในเชิงบวกน้อย

4.51 - 5.00 = ระดับความเห็นในเชิงบวกน้อยที่สุด